

Veres Péter

SEGÉDLET
FALUMONOGRÁFIA
ÍRÁSÁHOZ

LITERA SZÉKELYUDVARHELY
1999

Veres Péter

SEGÉDLET FALUMONOGRÁFIA
ÍRÁSÁHOZ

Kiadta az
**Országos Dávid Ferenc
Ifjúsági Egylet**

LITERA KÖNYVKIADÓ
SZÉKELYUDVARHELY 1999

Jelen füzet nemcsak az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet által kiadott Falufüzetek következő számainak megírásához igyekszik segítséget nyújtani, hanem minden olyan kezdeményezésnek is, amelynek célja egy-egy erdélyi falu, vagy település monográfiájának megírása vallásra és nemzetiségre való tekintet nélkül.

Lektorálták: Oláh Sándor és Szabó László

Köszönöm Bárdi Nándor és Róth András Lajos segítségét

© Veres Péter, 1999

ISBN 973-98931-2-0

Némi túlzással azt mondhatjuk, hogy ma a monográfiák korát éljük. E kijelentés alapja az a nagyszámú kiadvány, amelyek az 1989-es romániai események után láttak napvilágot és egy-egy települést, kisebb tájegységet, esetleg jelentős, vagy jelentősnek tartott műemléket és annak közvetlen környezetét igyekeznek bemutatni. Sajnálatos módon gyakoriak az olyan monográfiák, amelyek kívánnivalót hagynak maguk után, mert csak sarkítva, egyoldalúan mutatják be az illető települést. Olyan adatok maradnak ki, amelyek valójában fontosak és egyediek az illető település életében, anyagi és szellemi kultúrájában.

Igazából hiányzik egy egységes alapelv, vagy vezérfonal, mely mentén haladva feldolgozásra kerülhetnek mindazok a paraméterek, amelyek segítségével megrajzolhatók egy település földrajzi, történelmi, gazdasági, társadalmi, kulturális és egyházi jellemzői.

Az alábbiakban néhány olyan, pontokba szedett gyakorlati kérdés és szempont következik, amelyeknek figyelembe vételével feltehetően könnyebben és rendezettebben készíthető el egy kisebb település, falu vagy község monográfiája.

A munka megkezdése előtt, elengedhetetlenül szükséges olyan adatokat beszerezni, amelyekből az illető helység történetét, népességi jellemzőit, gazdasági paramétereit stb. térképezhetjük fel, majd ezek birtokában és ezekre építve továbbléphetünk.

A községközpontokban, a községházán, vagy a telekkönyvi hivatalban megtalálhatjuk a helység térképét a belterületről és az azt körülvevő határterületről egyaránt.

A település eredetére nézve a legközelebbi városi vagy megyei múzeumnál, illetve levéltárnál érdemes érdeklődni és kutatásokat végezni. Ahol létezik és hozzáférhető, ott az egyházközségi levéltárat,

valamint minden más, a falura vonatkozó, vagy az arról szóló irodalmat (ha van ilyen) érdemes behatóan és kritikusan áttanulmányozni. Az így nyert adatokat pedig csak szigorú ellenőrzés után felhasználni. (Legalább két különböző forrás alapján ellenőrizzük a bizonytalan, vagy gyanúsnak tűnő információkat.).

Sok falu történetében fontos szerepet játszik az iskola, illetve annak története, amely az évszázadok során nemegyszer döntően befolyásolta a település kultúráját, történelmét. Ezért az iskolával kapcsolatos dokumentumok és információk fontosak az illető monográfia összeállításánál.

Erdély-szerte a XX. század elején, főleg a protestáns egyházak előljáróságainak utasítására, a lelkészek megírták az illető egyházközség, ill. falu monográfiáját. Ezeket azonban kezeljük kritikusan és más forrásokból is ellenőrizzük a bennük található adatokat. A falu egyháztörténete szintén fontos adatokkal szolgál az illető helyiségről. (Egyházközségi íratárak.)

Forrásként felhasználhatók azok a vármegyei monográfiák, melyek a XIX. és a XX. század fordulóján készültek Erdély-szerte. Ezekben gazdag forrásanyagot találunk, melyeket haszonnal alkalmazhatunk. Ugyanakkor a szájhagyomány által nyújtott adatoktól kezdve a lakosságnál fellelhető írott feljegyzésekig, régi fényképektől a régi hivatalos iratokig mindent igyekezzünk felkutatni, mert az ezekből nyert adatok egyaránt döntő fontosságúak egy település múltbeli arcképének felelevenítésénél.

A falu jelenlegi állapotának leírásán túl — amelyben olyan szempontokat kell szem előtt tartani mint a lakosság felekezeti, nemzetiségi, és társadalmi tagozódása, a mezőgazdaság és gazdaság jelenlegi állapotának felvázolása, iskola, jeles napok, kulturális élet stb. — fontos az olyan „rejtett”, azaz ki nem használt lehetőségek felvázolása, amelyekre a közeli, vagy távoli jövőben lehetséges és érdemes támaszkodni. Itt olyasmire gondoljunk, mint például a faluban élő mesteremberek, iparosok, illetve élő mesterségek megemlítése, kisipari termelésen nyugvó vállalkozások, a lakosság hajlama bizonyos mesterségek iránt, vagy olyan mesterségek leírása, amelyeknek hagyománya van az illető helységben stb. Ugyanakkor a már esetleg

működő termelőegységek bemutatásáról se feledkezzünk meg, ilyen esetekben az eladási és piaci feltételekről is tegyünk említést.

Alább a monográfia megírásának „finomított gerince” következik. A 399 kérdés és szempont természetesen nem meríti ki, nem merítheti ki teljesen mindazon tételek összességét, amely egy „tökéletes” monográfia megírásához szükséges. Ugyanakkor az sem várható el, hogy a 399 pont mindenikére kötelezően válaszoljunk. Két egyforma falu nem létezik. Éppen ezért nem súlyozottak a kérdések, azaz egyik sem fontosabb a másiknál.

A pontokba tömörített szempontok és kérdések remélhetően egy olyan vezérfonallá állnak össze, amely több, kimerítő és hasznos monográfia megírásához nyújt majd segítséget.

Veres Péter
1999. március 8. Székelyudvarhely

I. FÖLDRAJZI, GEOLÓGIAI, VÍZRAJZI, BOTANIKAI ÉS ÁLLATTANI JELLEMZŐK

1. A falu, helyiség elnevezése magyarul, románul és németül.
2. Megye, község, ahol a falu található.
3. Hány kilométerre van a községközponttól, a legközelebbi várostól és a megyeszékhelytől?
4. Melyik a legközelebbi vasútállomás és az hány kilométerre fekszik a falutól?
5. Hányad rendű országút (mezei, megyei, nemzetközi) vezet át, illetve közelíti meg a falut? Az út állaga (mezei, hengerelt, aszfalt, beton stb.)
6. Ajánlott megközelítési/szállítási eszköz. Gépjármű, vonat.
7. Ha ismertek akkor, a pontos földrajzi szélességi és hosszúsági fokok is megadhatók (fok, perc, másodperc).
8. Tengerszint feletti magasság.
9. Domborzati viszonyok.
10. A faluhoz tartozó terület legmagasabb és legalacsonyabb pontjai, a köztük levő szintkülönbség.
11. A faluhatár szomszédai égtájak szerint.
12. A faluban és annak határában milyen éghajlati viszonyok uralkodnak?
13. Évi átlaghőmérséklet, téli és nyári évszakra lebontva. Szélsőséges értékek; mikor mérték azokat?
14. Csapadékmennyiség. Átlag, téli és nyári évszakra lebontva. Szélsőséges értékek, árvizek (ha ismert az időpont). A keletkezett károk. nagyságrendje.
15. Uralkodó széljárás. Átlagos szélereősség téli és nyári évszakra lebontva. Szélsőséges értékek, viharok, ha ismert az időpont. Az okozott károk nagyságrendje.
16. A falu határában milyen földtani jellegzetességek, érdekességek találhatóak?

17. Milyen földtörténeti korszakokra utaló nyomokat találni és melyik határrészben?

18. Milyen altalajkincsek fordulnak elő és azokat ma, vagy valaha kitermelték-e, feldolgozták-e és értékesítették-e?

19. Gyakoriak a vastartalmú kőzetek, a só, a szén kibányászásának és feldolgozásának nyomai az erdélyi falvakban. Ugyanúgy érdemes figyelni az olyan tevékenységekre, mint pl. a tartós cserép- és téglagyártáshoz szükséges agyag kibányászása, a mész-kő kitermelése és kiegészítése stb.

20. A vizsgált területen került-e sor olyan nagyobb méretű munkálatra, amely befolyásolta volna a tájjellegét? Pl.: lecsapolások, töltések, meddőhányók, teraszok, nagy kiterjedésű erdőirtások stb. Ismert-e ezeknek az eredete? Ha nem, akkor mit tart ezekről a néphagyomány?

21. Folyók, patakok, tavak, mocsarak. Hozamuk, illetve jelenlétük milyen módon befolyásolják a falu lakóinak életét gazdasági vagy élettani szempontból?

22. A folyóvizek melyik nagyobb folyó vízgyűjtőjéhez tartoznak?

23. Ha van tó, akkor az mesterséges vagy természetes? Mekkora a víztükör felülete? Átlagos mélysége?

24. Mekkora a falu határa hektárban kifejezve?

25. Ebből mekkora területet használnak kultúrnövények termesztésére?

26. Milyen kiterjedésű a megművelt szántó, legelő, kaszáló, erdő, gyümölcsös és a terméketlen földterület (hektárban kifejezve)?

27. Domináns fafajok, védett fa, illetve növényfélések? Ritkaságok? Gombafajták?

28. Vad-, illetve erdei gyümölcsök. Gyakrabban gyűjtött gyógynövények. Ezek használata a mindennapi táplálkozásban. Beadásra, otthoni használatra vagy mindkettőre gyűjtik?

29. Vadállomány? Kis- és nagyvadak? Madárvilág? Halfajták? Védett állatok?

30. Milyen fokúak a vadkárok? Létezik-e a vadgazdálkodásnak valamilyen formája és, ha igen, az hoz-e valamilyen hasznot a helyi közösségnek?

II. FALULEÍRÁS, FALUTÖRTÉNET

31. Falutípus: úti, orsós, völgyi, több utcás, halmazfalu, más.

32. Hol helyezkedik el a falutest a hozzá tartozó területen belül (a terület középpontjában, szélén)?

33. Folyó, patak(ok), amely(ek) átszeli(k) a falutestet.

34. Legnagyobb házszám.

35. Közigazgatási, gazdasági és kulturális szempontból fontos épületek (tanács, községháza, posta, iskola, óvoda, templom, ill. templomok, rendőrség, malom, üzlet, kisüzem, autóbuszmegálló, vonatállomás stb.).

36. Fontosabb utcák nevei.

37. A 35. és 36. pontok adatait térképmellékleten feltüntethetők!

38. Milyen a falu infrastruktúrája: létezik-e villany-, víz-, illetve gázhálózat? Esetleg előkészületben van valamelyik bevezetése?

39. Az első írásos emlék a faluról. Milyen néven szerepelt és milyen esemény kapcsán említik először?

40. Nevének ma is használatos alakját mikor említik először és hol, milyen okiratban, illetve milyen esemény kapcsán?

41. Végeztek-e feltáró régészeti ásatásokat a faluban, vagy annak határában?

42. Ki vezette ezeket az ásatásokat és mikor? Az esetleg előkerült régészeti leletek ma hol találhatóak?

43. A feltárások eredménye befolyásolta-e valamilyen mértékben a falu addigi elfogadott történetét?

44. Milyen tudományos szakmunka számol be a feltárásról? Szerző, cím, kiadvány, év, megjelenés helye.

45. Keletkezéstörténet.

46. Történészek, régészek szerint.

47. A lakosság szerint (szájhagyomány, mondák).

48. Létezik-e a település határában valamilyen várrom, vagy annak emléke, templom, vagy más régi épületnyom, illetve ezeknek emléke?

49. Az előbbi emlékeknek milyen szerepe van a falu történetében?

50. „Vándorolt-e” a falu, azaz mindig a jelenlegi helyén állott, vagy valamilyen ok miatt (pl.: végveszély, tatárjárás stb.) el kellett költözzön a mai helyére?

51. A ma ismert történelmi adatokból, vagy a szájhagyomány szerint ismert-e a falu egykori helye? Mi annak a területnek a neve?

52. Valami utal-e még arra, hogy egykor itt emberi település létezett (gyümölcsfák, cserépdarabok, pincemaradványok stb.)?

53. Milyen a falu felosztása, azaz hogyan nevezik az egyes falurészeket (alszeg-felszeg, szerek, tízesek stb.)?

54. A faluközpont kialakulása a település súlypontja, templom, fontos hivatali épület stb. körül történt-e, vagy valamilyen „szempont” vagy „rendező elv” alapján?

55. A falu felosztása hogyan történhetett? Egykori nemzetségek, mesterségek, más etnikumúak betelepítése stb.?

56. Jellemző határnevek. Ezekből minél többet érdemes feljegyezni, pontos kiejtés szerint és a hozzájuk kötődő eseményeket, mondákat is.

57. A falumag és a faluhatár hogyan változott az idők során és milyen irányban? Itt, ha lehetőség van arra, hogy a régi térképeket egybevevessük a mai állapotokkal, akkor érdemes megtenni. Gyakorlatilag szinte minden erdélyi település térképe fellelhető II. József korából a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Térképtárában. Ekkor készült az ún. I. Katonai felvétel, a II. Katonai felvétel pedig a XIX. században.

58. Esetleg milyen természeti, vagy gazdasági esetleg társadalmi sorompók állnak a falufejlődés útjába (nincs beépítésre alkalmas terület, kevés a határban a termőföld, amely egy népesebb falut el tudna tartani, elöregedett lakosság stb.)?

59. Fontosabb utcák nevei (régie és új elnevezések is, ha van ilyen). Mindezt a térképmellékleten is jelezni.

60. Híres vezető emberek, akik a falu életében nagy befolyással bírtak.

61. Régi családok. Jövevénycsaládok.

62. Nemes családok, akik a falu életében valamilyen szerepet tölthettek be.

63. Jobbágyok, zsellérek, szolgák stb. Egykor milyen arányban voltak jelen a falu lakói között?

64. Uradalmi birtokok és azok sorsa, ha voltak ilyenek a faluban.

65. Háborúk, természeti katasztrófák, járványok emléke.

66. Hogyan él a múlt a falu emlékezetében? Világháborúk, impérium és rendszerváltások?

67. Hogyan él a lakosság emlékezetében az 1848-'49-es szabadságharc?

68. Létezik-e a faluban 1848-as emlékmű? Ha igen, akkor milyen esemény, történet kapcsolódik hozzá?

69. Milyen tárgyi és szellemi emlékeket őriznek a szabadságharcról? Kik és hányan harcoltak a szabadságharcban a faluból?

70. Az I. és II. világháborúban hányan estek el a faluból?

71. Hogyan őrzik az elesettek emlékét? Ápolják-e a két világháborúban elesett katonák emlékét? Állítottak-e azoknak emlékoszlopot a faluban? Mikor?

72. Beszélnek-e még az elesettekről a faluban?

73. Léteznek-e katonai emlékművek a faluban?

74. Az elesettek névsora ha ismert?

75. Létezett-e a faluban olyan emlékmű amelyet leromboltak? Milyen alkalmommal és mikor állították? Mikor, kik és milyen alkalommal rombolták azt le? Ha léteznek egykori fényképek akkor azokat közöljük.

III. A FALU LAKOSSÁGA

76. A település lakóinak létszáma. Jelenleg az 1992. évi népszámlálás adatait használhatjuk. Ezeket vagy a nagyobb könyvtárakban találjuk meg, vagy pedig a helyi település, az illető községközpont Tanácsánál.

77. A faluban található egyházközségek vezetőinél, az egyházi anyakönyvekből, a Domus Historiae-ból szintén fontos számadatokat találhatunk a lakosság számarányáról és összetételéről.

78. A lakosság nemzetiségi és vallási megoszlásának bemutatása. Táblázat.

79. Hogyan alakult a lakosság létszáma a hivatalos népszámlálások bevezetése óta? Ezeket az 1850. 1880. 1890. 1910. 1920. 1930. 1941. 1956. 1966. 1977. 1992. években végzett népszámlálások alapján mutathatjuk ki. A székelyföldi falvakban 1566-ban már készült lófőjegyzék. 1614-ből, 1712-ből, és 1721-ből pedig az akkori lustrákból és adóösszeírásokból szerezhetünk adatokat a korabeli lakosság létszámáról. Ezen adatok alapján felvázolhatjuk azt, hogy miként alakult a lélekszám a helyiségen belül. Táblázat készítése ajánlott.

80. A lakosság korcsoportonkénti megoszlását szintén az utolsó népszámlálás adatai alapján vetíthetjük ki. Itt a következő korcsoportok szerinti felosztást használhatjuk: 0-9, 10-19, 20-39, 40-59, 60-69, 70-79, 80 év fölött. Táblázat.

81. A háztartások száma.

82. A háztartások családtagok száma szerinti csoportosítása. Itt jelezzük, hogy hány 1, 2, 3, 4, 5 vagy több tagból álló család létezik a faluban. Táblázat.

83. Hogyan oszlik meg a férfiak és nők arányszáma, azaz az összlakosságból hány férfi és hány nő?

84. Milyen gyakori a szomszéd településbeliekkel kötött házasság?

85. Milyen gyakran kötnek falubeliek egymással házasságot?

86. Melyik a gyakoribb?

87. A nemzetiségi és vallási különbség befolyásolja-e valamilyen módon a lakosság elhelyezkedését a településen belül?

88. Emlékeznek-e, hányan vándoroltak ki a század elején a faluból más országba, más földrészre, elsősorban Amerikába a század elején?

89. Hányan jöttek vissza és anyagilag mit jelentett számukra ez az út?

90. A kintmaradtak, illetve azok rokonai még tartják-e a kapcsolatot valamilyen formában az itthoniakkal, illetve azok leszármazottjaival?

91. A kommunizmus éveit alatt valaki került-e hátrányos helyzetbe nyugaton élő rokonai miatt?

92. Hányan távoztak külföldre a kommunizmus éveit alatt? Engedély nélkül (szökve), házasság útján, vagy más hivatalos formában.

93. Hány névházasságot kötöttek a kitelepedés megkönnyítése érdekében? Az így kötött házasságok közül hány bomlott fel?

94. Melyek a fontosabb célországok, ahová legtöbben távoztak? Magyarország, Ausztria, Németország, Svédország, Ausztrália stb.

95. Milyen módon segítik az itthoniakat a külföldre távozottak?

96. A kommunizmus éveiben hányan költöztek városba, ipari központokba a jobb megélhetés reményében?

97. Melyek ezek a nagyvárosok, ipari központok?

98. Milyen az elköltözötték kapcsolata az otthoniakkal?

99. Költözött-e vissza valaki?

100. Szokásban van-e ún. kortárstalálkozók szervezése, melyre az egy korosztálybeliek gyűlnek egybe? Volt-e 1989 után falutalálkozó? Hány alkalommal?

101. Volt-e, van-e ingázás?

102. Hányan ingáznak, zömmel hova és milyen távolságra?

103. Az állami munkával párhuzamosan milyen mértékben vettek részt az ingázók a mezőgazdasági munkákban? Egykor és a jelenben.

104. A kommunizmus éveiben hány idegen család költözött a faluba, illetve hány családot költöztettek el, erőszakkal, kényszerlakhelyre?

IV. BIRTOKVISZONYOK, MEZŐGAZDASÁG

105. A kommunizmus éveiben volt-e termelőszövetkezet, állami gazdaság, vagy valamilyen más, az állam által irányított mezőgazdasági termelő szervezet a falun belül?

106. A falu tulajdonában levő összterületből milyen arányban igényelték vissza földterületeket az arra jogosultak?

107. Jelentkeztek-e a kitelepítettek, vagy azok leszármazottjai az 1989-es változások után, hogy elkobzott javaikat visszaigényeljék?

108. Milyen eredménnyel sikerült visszaszerezni az egykori javakat?

109. Az 1989 utáni földosztás okozott-e feszültséget a falu lakói között?

110. Mekkora földterületekkel rendelkeznek ma a tulajdonos gazdák általában? Birtokkategóriák (hány 0-3, 3-5, 5-10 stb. hektár földbirtokkal rendelkező család él a faluban). Táblázat.

111. A faluhatár összterületéből mennyi került magántulajdonba?

112. Kb. hány százalékban állították ki a birtokleveleket?

113. Valamilyen mértékű gazdasági javulás érezhető-e már a földek visszajuttatása során? Esetleg romlás?

114. Magánosították-e a helyiségben, vagy a községközpontban található mezőgazdasági gép- és traktorállomásokat? Milyen sikerrel?

115. Hány traktor vagy más mezőgép létezik magánkézen?

116. Van-e gépi és kézi munkaerő a faluban, aki a visszaszerzett földeket megműveli?

117. Az öregek kiadják-e megművelésre, vagy parlagon hagyják a földeket?

118. Kezdeményeztek-e valamilyen mezőgazdasági társulást? Hányan álltak be társulásba, és milyen eredményeket értek el?

119. Hányan adták el a visszakapott földterületeket, vagy azoknak bizonyos részét?

120. Milyen ára van a termőföldnek?

121. Milyen ára van a bennvalónak (ház, melléképületek, veteményes, gyümölcsös stb.)?

122. Idegenek vásárolnak-e bennvalót a faluban? Milyen céllal (letelepedés, hétvégi ház más)?

123. A termőföld minősége.

124. Főbb kultúr- és takarmánynövények, amiket a faluban termesztenek. Hozamok.

125. Megtermelhető gyümölcsfélésegek. Melyikből terem a legtöbb?

126. A szocializmus éveiben valamilyen hangsúlyos mezőgazdasági termelés folyt-e a faluban (disznóhizlalda, tyúkfarm, gyümölcsös, melegház stb.)?

127. Ezek milyen állapotban vannak? Működnek-e még?

128. A növénytermesztésnél milyen trágyaféléket használnak és miért? Használnak-e műtrágyát, vegyszert?

129. Vetésforgók, egyéni gazdáknál éppúgy, mint az esetleg megalakult társas gazdaságoknál.

130. Milyen mezőgazdasági termékeket tudnak eladni, és melyek azok a termékek, amelyeket nem lehet értékesíteni, ám mégis termelnek belőle a faluban?

131. A szocializmus éveiben melyik volt az a termény, amiből a legtöbbet termelt a falu?

132. Ezzel ma mi a helyzet?

133. Termelnek-e ipari növényeket? Ha igen, akkor melyik a legközelebbi felvevő piac?

134. Milyen fokú az állattenyésztés? Tenyésztenek a piac számára is, vagy csak saját szükségletre? Hozamok (pl. tej).

135. Milyen állatokat tenyésztenek zömmel (sertés, juh, szarvasmarha stb.)? Miért?

136. Általában milyen házi szárnyasokat tenyésztenek? Eladásra is tenyésztenek, vagy csak saját szükségletre?

137. Van-e és milyen az erdőgazdálkodás? Mennyire szabja meg a falu életét az erdő, illetve a deszka és faanyag feldolgozása? Közbirtokossági állapotokról.

138. Milyen mértékben veszik igénybe az 1989 után alakult bankok hiteleit?

139. Melyik pénzügyi intézményhez fordulnak leginkább és miért? Milyen a gazdálkodás jellege: — piacorientált? — önellátó? — vegyes?

V. IPAR, KERESKEDELEM ÉS GAZDASÁGI ÉLET.

KÖVETKEZMÉNYEK

140. Milyen kisipari egység található a faluban (fűrésztelep, posztóványoló, olajprés, gyapjúfésülő, műanyagfröccsentő, varroda, malom stb.), és milyen nyersanyagot használ: — helyi? — hozott?

141. Ezekből hány van magán- illetve állami kézen?

142. Hány embert foglalkoztatnak a faluból?

143. Ezek az egységek milyen kapcsolatban állnak a szomszéd helységek lakóival (otthoni bedolgozók, ingázók)?

144. Az így előállított termékeket mekkora körzetben hasznosítják? Kinek dolgoznak (külföldi, belföldi megrendelők)?

145. Hány egyéni és családi vállalkozás, illetve kft. van a faluban?

146. Ezek milyen profilú vállalkozások?

147. Hányan űznek hagyományos mesterséget a faluban (varga, szücs, szabó, kovács, szövés stb.)?

148. Hogyan értékesítik az előállított termékeket?

149. Hány kereskedő található a faluban?

150. Mi a kereskedők főbb profilja (élelmiszer, ital, használati cikkek stb.)?

151. Hogyan értékesítik a faluban termelt mezőgazdasági, állati és ipari termékeket (alkalmi eladás, szerződés)?

152. Ha a falu több nemzetiségű, akkor milyen a kereskedők, iparosok és vállalkozók nemzetiségi megoszlása?

153. Melyek azok a körülmények, amelyek nehezítik a mezőgazdasági termelők, iparosok, kisvállalkozók és kereskedők munkáját?

154. Milyen külső jelek hordozzák a falu társadalmán belül azt, hogy egy illetőnek milyen a gazdasági helyzete (a ház nagysága, munkaeszközök száma, iskolai végzettség, öltözködés stb.)?

155. Jelent-e valamilyen gazdasági fokot az, hogy milyen anyagból épülnek a házak a faluban (tégla, fa, kő, vályog stb.),

valamint az, hogy mivel fedik a házakat (cserép, bádóg, hullámpala, zsidely, stb.)?

156. A lakásberendezésnél mi a jómód jele?

157. A rádió, televízió, számítógép, telefon, hűtőszekrény, mélyfagyasztó, videokészülék, személygépkocsi stb. birtoklása, milyen gazdagsági fokot jelent a tulajdonosoknak?

158. Az öltözködés milyen formában tükrözi az illető vagyoni helyzetét?

159. Kit tartanak jómódúnak és mi alapján?

160. Miben látszik meg leginkább a vagyoni különbség (lakásviszonyok, öltözködés, iskolázottság stb.)?

161. Az öregek közül hányan kapnak állami nyugdíjat és hányan ún. kollektív-nyugdíjat?

162. Kik és hányan vállalnak bérmunkát a falun belül? A mezőgazdasági munkán kívül még milyen munkákat vállalnak? Kik a munkáltatók?

163. Észrevehető-e egyfajta rétegződés a falu lakói között (szegény és gazdag réteg kialakulása)?

164. A gazdag és szegény réteg között létezik-e valamilyen feszültség? Milyen az egymáshoz való viszony?

165. Került-e csődbe egy-egy család, vagy vállalkozó?

166. Ez hogyan nyilvánult meg (árverés, öngyilkosság, az értékeesebb eszközök és vagyontárgyak eladása, a gyermekek taníttatásának abbamaradása stb.)?

167. A munkaidő tartalma különböző foglalkozású egyéneknél munkatípus és évszakok függvényeként.

168. Milyen munkabéreket alkalmaznak különböző munkáknál?

169. Miben fizetnek (pénz, termény, viszont-munka, más)?

170. Létezik-e nyilvántartott munkanélküli?

171. Valamilyen állami segélyben részesül-e? Hogyan viszonyul hozzá a falu lakossága? Alkalmi munkákban igénybe veszik-e tudását, munkaerejét? Ha igen, akkor miben fizetnek neki (pénzben, anyagi javakkal stb.)?

172. A közjótékonyosság valamilyen formája ismert-e? Milyen szervezet az indítványozó és milyen formában nyilvánul meg? Ha van, akkor ez állandó vagy csak bizonyos ünnepekhez, eseményekhez, természeti csapásokhoz, szerencsétlenségekhez (pl. tűzkárok) kötődik?

173. A szegényeket és egyedülálló öregeket mikor és milyen formában segítik (karácsonykor ajándékosztás, ingyen ruhanemű, téli tüzelő beszerzése stb.)?

VI. KÖZÖSSÉGI TUDAT A FALUBAN

174. Mennyire szolidárisak egymással a falu lakói? Hát más helyiségek lakosságával? Milyen alkalmakkor nyilvánul ez meg (tűzesetek, árvizek, családi tragédiák stb.)?

175. Létezik-e a kalákarendszer a faluban?

176. Egymás iránti bizalom?

177. Akit lopáson, vagy hazugságon kapnak, azt hogyan bünteti a falu?

178. A közvélemény kialakításában ki, vagy kik a hangadók? Milyen tisztséget töltenek be ezek a személyek a falu életében (tanácsosok, tanítók, tanárok, módosabb gazdák stb.)?

179. Hogyan befolyásolják a közösségi érzést, az összetartozást az egyházközségek, egyháztársadalmi szervezetek (egyletek) szervezetek, politikai pártok, közművelődési, gazdasági vagy más jellegű egyesületek stb., illetve azoknak a tevékenysége?

180. A különböző vallásúak, vagy különböző nemzetiségűek között milyen a kapcsolat?

181. Adódik-e valamilyen feszültség a különböző vallásúak házasságából?

182. A különböző vallású házaspárnál az egyik fél felveszi-e a másik vallását, vagy megtartja eredeti vallását? A gyermekeket általában melyik szülő vallására íratják (pl. fiúk az apa, lányok az anya)?

183. A más nemzetiségűekkel való házasságkötésről hogyan vélekedik a falu közvéleménye?

184. Nemzetiségi szempontból hány vegyes házasság van a faluban? A gyermekeket milyen nemzetiségűnek nevelik a vegyes házasságokban?

185. Hány vegyes házasságú család maradt a faluban és hány költözött el?

186. Más nemzetiségűek beilleszkedése a faluközösségbe.

187. Hány nemzedékre visszamenően emlékeznek arra, hogy egy-egy adott család ősei más nemzetiségű jövevények voltak, akik idővel elmagyarosodtak?

188. Ezt érzékeltetik-e valamilyen formában az illető családdal, családokkal? Azok hogyan viszonyulnak a falu közvéleményéhez?

189. Igyekeznek-e minél inkább beleolvadni a falu társadalmába olyan módon, hogy titkolják eredetüket, vagy eredetüket vállalva élnek a faluközösséggel? Adott esetekben, helyzetekben húztak-e hasznot abból, hogy ők más nemzetiségűek stb.

VII. MŰVELTSÉG, ISKOLA, SZOKÁSOK, VILÁGNÉZET, VALLÁSI ÉS ERKÖLCSI KÉRDÉSEK

190. Tanárok, tanítók, papok, mérnökök helyzete és kapcsolata a faluközösséggel.

191. Velük szembeni elvárások, követelmények.

192. Milyen szempontok szerint tagozódik a falu lakossága (vagyon, iskolázottság, kapcsolatok, esetleg születés stb.)?

193. Élnek-e írástudatlanok a faluban? Ha igen, hányan és milyen foglalkozásúak?

194. Minden iskolaköteles gyerek jár-e iskolába? Ha nem, miért nem? Közös motívumú okok?

195. Iskolatörténet (első említés, egyházi vonatkozású adatok, híres tanítók, tanárok, diákok, egykori adakozók és jötevők, iskolafenntartók nevei; milyen változásokon ment át az idők során az intézmény stb.).

196. Jelenleg működik-e óvoda a faluban? Mikortól működik, működött kiseddóvó a faluban? Kinek a patronálása alatt?

197. Hány osztályos iskola működik a faluban (1-4. osztály, 1-8. osztály stb.)?

198. Járnak-e más település iskoláiba a gyerekek? Pl. felső tagozatra.

199. Működnek-e összevont osztályok az iskolában? Miért? Gyermekhiány, vagy tanerőhiány miatt?

200. Kimagasló tanulmányi eredmények az iskola történetében (tantárgyversenyek, sporttevékenységek, kórusok, zenekarok, különböző versenyeken elért eredmények stb.).

201. Van-e a faluban műkedvelő szintársulat, és ha igen, akkor milyen gyakran tart előadást?

202. Általában hányan tanulnak tovább az általános iskola elvégzése után? Melyik város közép- és szakiskoláiban folyik a továbbtanulás?

203. Melyek a leginkább kedvelt szakmák, mesterségek, amelyeket a fiatalok szívesen választanak?

204. A középiskola elvégzése után hányan tanulnak felsőbb oktatási intézményekben és hol?

205. Hányan tanultak, tanulnak külföldön és miért? Visszajöttek-e, visszajönnek-e?

206. Hányan telepedtek ki 1989 után a faluból?

207. Milyen a kapcsolatuk az itthoniakkal?

208. Anyagiakban segítik-e az itthoniakat? Esetleg befektetnek kisüzemekbe, vagy más termelő létesítményekbe a faluban?

209. Hogyan és milyen úton tájékozódnak az emberek a világ dolgairól (újság, rádió, televízió, kábeltévé)?

210. Működik-e könyvtár a faluban? Ha igen, akkor ki tartja fenn (állami, egyházi)?

211. Hány olvasót tartanak nyilván és milyen rendszerességgel kölcsönöznek könyvet az emberek?

212. Milyenek a családon belüli viszonyok (pl. szülő — gyermek viszony)?

213. Gyakoriak-e a deviáns esetek (verik-e a férjek a feleségüket, a gyermekeket, az állatokat)?

214. Milyen az öregekkel a kapcsolat?

215. Milyen babonák élnek a faluban? Néhányat leírni.

216. A különböző ünnepekkel kapcsolatos szokások (regölés, betlehemes játékok, aprószentek, aranyborvíz stb.) Ha ezek csak egykor voltak szokásban, akkor is jelezzük.

217. Aratással, favágással, kaszálással, állatkihajtással, állatgyógyítással, szürettel, építkezéssel kapcsolatos babonák, szokások leírása?

218. Gyakori-e az öngyilkosság vagy az öngyilkossági kísérlet a faluban? Okok.

219. Mit tartanak a falu lakóiról a szomszéd település lakói? Melyek az esetleges gúnynevek, amelyekkel a szomszéd falu lakói illetik?

220. Milyen mértékben változott az emberek értékrendje az 1989-es események utáni években (szabad vallásgyakorlás, megváltozott pénzszerzési lehetőségek, megújult munkaviszonyok stb.)?

221. Milyen pártoknak vagy politikai szervezeteknek a programjával rokonszenveznek a faluban? Miért?

222. Választásokkor milyen pártokra, szervezetekre szavaztak többségben?

223. Választások alkalmával mennyire lesz megosztott a falu lakossága és ez hogyan nyilvánul meg? Régi sérelmek felelegetése, személyi vádaskodások stb.

224. Milyen arányban vannak képviselve az egyes pártok a falu tanácsában?

225. Ez hogyan tükröződik a falu életében?

226. Vannak-e a faluban újjgazdagok, azaz akik 1989 után gazdagodtak meg?

227. Mi ezekről az emberekről, családokról a falu véleménye (elismerően, vagy irigységgel beszélnek róluk)?

228. Milyen vallási felekezetek vannak a faluban?

229. Mekkora az új szekták térhódítása?

230. Mi ennek a magyarázata?

231. Hívőnek, vallásosnak számít-e a lakosság többsége?

232. Hogyan viszonyulnak általában a halálhoz: kétségbeeséssel, reménységgel? Miért?

233. Élő hagyomány a faluközösség életében (nemzeti, vallási, társadalmi).

234. Általában milyen az egyházhoz való viszony? Tudják-e, érzik-e, az egyház fontosságát?

235. Mivel segítik az egyházközséget (anyagiak, közmunka stb.)?

236. Ismerik-e az emberek saját egyházuk történetét, hagyományait és hitelveit?

237. Mennyire van jelen a múlt rendszer ateista felfogása a hétköznapiakban? Teljesen megszűnt, részben fellelhető, vagy annyira erős, hogy komoly ellenfélnek számít a vallásossággal szemben stb.?

238. Terhességgel, szüléssel kapcsolatos szokások?

239. Kereszteléssel, konfirmálással, bérmelettel, férfitól, mestertől stb. avatással kapcsolatos szokások?

240. Mi számít erkölcsi szempontból bűnnek és mi számít erénynek (iszákosság, szexuális kicsapongás, homoszexualitás stb.)? Férfiaknál? Nőknél?

241. Milyen bűnöket nem szégyellnek? Férfiak? Nők?

242. Létezik-e a falun belül valamilyen sajátos igazságszolgáltatási fórum (öregek tanácsa, békéltető bíróság, egyházközség-követei stb.)?

243. Elismerik-e ennek döntéseit? Részben, egészben, egyáltalán?

244. Milyen jellegűek a leggyakoribb peres ügyek a faluban? Vannak-e egymással versengő érdekcsoportok? Ha igen akkor melyek az ellentétek okai?

245. Lakodalmi szokások (legénybúcsúztató, leánybúcsúztató, a lány kikérése, ítélet, egyházi szertartás, menyasszonylopás stb.)

246. Temetkezési szokások? A halál fogalma? A halottal kapcsolatos szokások (halott-öltöztetés, nyújtóztatás, virrasztás, tor, halott sétáltatás, halott letevése, elhantolás stb.)?

247. Milyen időszerű események foglalkoztatják leginkább a faluközösséget (gazdasági, társadalmi, politikai stb.)?

248. Mit jelent a katonaság a legények életében? Milyen annak a hozzájárulása? Pozitív (szakma tanulása, nyelvtanulás stb.)? Negatív

(hátrányos nemzetiségi megkülönböztetés, és minden, ami ebből eredhet)?

VIII. ÉPÍTÉSZET, NÉPMŰVÉSZET, KISIPAR

249. Településtípus? (úti, orsós, leágazó, völgyi, több utcás, tervezett, halmazfalu stb.)?

250. Utcabeépítés (szabálytalan, előkertes, utcavonalas, laza sorházas, sorházas, fűrészfogas stb.).

251. Telekforma (szabálytalan, tömbtelek, téglatelek, szalag-telek stb.).

252. Udvarendekezés (szabálytalan, tiszta soros, soros, kétsoros, keresztcsűrös, négyzetes, lazán zárt, zárt, kerített, társas, csík, kettősudvar, vagy barom- vagy láncudvar, tömbudvar stb.).

253. Alaprajz (egysejtű, egysoros, kétsoros stb.).

254. Tornác (orom, oldal, homlok, kör, tört, lopott, kiugró stb.).

255. Falazat [föld, vályog, téglá, vegyes, kő, borona (kereszt, zsilipet, csapolt), sövény, többrétegű stb.].

256. Födém (gerenda, palló, deszka, pólyás, sárléces, vessző, dorong, borított deszka stb.).

257. Tetőidom (nyereg, kontyos, sátor, csapott nyereg, félnyereg, csonkakonty, vízvetős, füstlyukas, bukós stb.).

258. Tetőszerkezet (falgerenda, szarufa, kakasüllő, ágas, szelemen, keresztgerenda, könyökfa, kötés stb.).

259. Héjazat (bádog, zsindey, dránica, cigány- vagy hornyolt cserép, szalma, kévés- vagy felvert nád, zsúp stb.).

260. Padló (döngölt, tapasztott, téglá, fenyődeszka stb.).

261. Ablakok (ácstokos, borított ácstokos, borított ácstok béléssel, pallótok, gerébtok, hevedertok, egyszerű, vagy kétnyílós stb.).

262. Ajtók (ácsmunkájú, borított ajtószárny, vésett ajtószárny stb.).

263. Tüzelőberendezés (cserepes, vaskályha, kemence stb., ugyanakkor a füstelvezetők, kémények, megoldásának leírása).

264. Homlokzat (fonott orom, állóhézagos deszkaorom, sugaras deszkaorom, napsugaras deszkaorom, kazettás deszkaorom, barokk, copf stb.).

265. Melléképületek (csűr, sütő, kukoricagóré, disznópajta, istálló stb.).

266. Szerepét tekintve a házat hogyan szokták felosztani (konyha, lakószoba, előház vagy tisztaszoba stb.)?

267. Az épületek elemeinek sajátos nevei és azok magyarázata.

268. Műemlékek, műemlék-jellegű épületek. Ezeknek leírása, története.

269. Kapuk, kerítések. Anyag, díszítés.

270. Lakják-e minden évszakban az egész házat, vagy csak különböző évszakokban?

271. Milyen a ház bútorzata (újszerű vagy hagyományos)?

272. A házi eszközök díszítése (bútorzat, kerámia, textíliák).

273. Van-e hagyományőrző kezdeményezés a faluban?

274. Ki vezeti és milyen hatással van a faluközösségre?

275. A köztudatban a régi mindenkor a rossz, az eldobnivaló szinonimája?

276. Melyek a leggyakrabban éneklésre kerülő népdalok és milyen alkalmakkor éneklük azokat?

277. Van-e a falunak zenekara? Milyen alkalmakra hívják meg?

278. Kik énekelnek a leggyakrabban a faluban? Milyen énekekből áll a dalkincsük?

279. Létezik-e egyedi, sajátos dallamú és tartalmú ének a faluban?

280. Volt-e népdalgyűjtés a faluban? Mikor és ki végezte? A feldolgozott anyag jelent-e meg valamilyen formában (könyv, hanglemez, video, hangszalag)?

281. Melyik korosztály milyen táncokat szokott járni és milyen alkalmakkor? Öregek, középkorúak, fiatalok?

282. A fiatalok milyen mértékben sajátítják el a hagyományos táncokat?

283. Van-e valamilyen kezdeményezés a faluban a népi táncok elsajátítására a fiatalság körében (táncház)?

284. Milyen táncrendek a gyakoriak?

285. Hogyan vélekedik az idősebb korosztály az új divatos táncokról?

286. Jellemző-e valamilyen különleges öltözködési szokás a falu lakóira?

287. Hogyan öltözködnek hétköznap, ünnepnap és különböző alkalmakkor?

288. Hogyan öltözködtek egykor, a készruha (konfekció) elterjedése előtt? Léteznek-e még erről emlékek.

289. Az egyes régi ruhadarabok nevei.

290. A hagyományos öltözet hogyan tükrözte viselőjének korát, társadalmi helyzetét?

291. A ruhadarabok jelképes jelentősége?

292. Milyen hatással van, illetve volt a városi divat a hagyományos viseletre? Általában mit változtatott meg a viseletben?

293. Ragaszkodnak-e a népviselethez és ezt milyen alkalmakkor fejezik ki?

294. Milyen ékszereket használnak? Ezek mennyire utalnak viselőjüknek vagyoni állapotára?

295. Milyen egykori népi mesterségek élnek még a faluban, kik művelik és milyen formában (fonás, szövés, kőfeldolgozás, agyagfeldolgozás, fafeldolgozás, fémfeldolgozás, bőrfeldolgozás, őrlés, húsfeldolgozás, valamilyen termény ipari formában történő feldolgozása stb.)?

296. Milyen eljárással és munkamódszerrel végzik ezeket a munkálatokat (hagyományos, korszerű)?

297. Milyen jellegzetes népművészeti elemek találhatók a házilag előállított termékeken (szőttesek, varrottasok, festett bútorok, fa, illetve kőfaragványok stb.)? Mintakincs.

298. Az eladásra szánt termékek mintakincsét hogyan befolyásolja a piaci szemlélet (felhígulás, elsilányulás stb.)?

299. A házi vagy kisipari termelés hány embernek nyújt megélhetést a faluközösségen belül?

300. Kik űzik (férfiak, nők, öregek, fiatalok)?

301. Milyen termelő eszközök állnak rendelkezésre (elavult, korszerű)?

302. Milyen a minősége az így előállított termékeknek?

303. Hogyan értékesítik? Megrendelésre dolgoznak?

304. Hol és mekkora területen történik az értékesítés?

305. Honnan és hogyan szerzik be a szükséges nyersanyagokat?

306. Milyen más kisipari tevékenység elvégzésére volna képes a faluközösség?

307. Van-e olyan iparág, amit csak a múltban űztek, a jelenben már teljesen felhagytak vele? Melyek a megszűnést kiváltó okok?

308. Hogyan viszonyulna a falu közössége újabb kisipari ágazatok bevezetéséhez?

309. Milyen tevékenységekre van meg a szellemi és fizikai lehetőség?

IX. EGÉSZSÉGÜGY

310. Milyen egészségügyi intézmény működik a faluban?

311. Hol van a legközelebbi rendelő, fektető, kórház, szakorvosi rendelő?

312. Milyen módon érhető el és sürgősség esetén mennyi idő alatt érkezik a mentő a helyszínre?

313. Lakik-e a faluban orvos, vagy egészségügyi középkezelő? Ha nem, akkor hol vannak legközelebb?

314. Található-e a faluban gyógyszertár és milyen annak az ellátottsága? Ha nem, akkor hol és milyen távolságra található a legközelebbi?

315. Az orvos beszél-e a falubeliek nyelvén? Hogyan vélekednek róla az emberek?

316. Milyen a lakosság közegészségügyi tudata?

317. Ki és milyen felvilágosító, megelőző munkát végez a falu lakói körében?

318. Milyen kiterjedt a munkaköre? Hány lakosra jut egy orvos?

319. Gyakori-e az otthoni szülés? Van-e a faluban szülésznő? Milyen a képzettsége?

320. Mennyire fejlett a kismama-gondozó rendszer? (Kismama — áldott állapotban levő nő)

321. Dolgoznak-e a kismamák?

322. Mennyi ideig tart a gyermekágy?

323. Fontosnak tartják-e a szoptatást, vagy inkább a gyermektápszereket részesítik előnyben?

324. Mekkora a gyermekhalandóság a faluban?

325. Leggyakrabban előforduló tájjellemző betegség [bazedov-kór, (golyva), gyomorrák stb.]

326. Melyek a leggyakrabban előforduló fertőző betegségek?

327. Mi ezeknek a betegségeknek az okozója a szakemberek, másfelől a falusiak szerint?

328. Betartják-e az előírt óvintézkedéseket a fertőző betegségek megelőzése végett?

329. Milyen elfeledettnek hitt betegségek terjednek újra a faluközösségen belül (tuberkulózis, szifilisz, szembetegségek stb.)? Van-e AIDS-es beteg a faluban?

330. Mekkora a faluban a testi és szellemi fogyatékosok száma (süketek, némák, vakok, bénák, idegbetegek stb.)? Milyen okokra vezethetők vissza ezek a bajok?

331. Gyakori-e a rokonok közötti házasság? Hányad rangú rokonok házasodnak össze a leggyakrabban? Hogyan viszonyul a közvélemény az ilyen házasságokhoz (elítéli, rosszalja, megbocsátóan viszonyul stb.)

332. Milyen mértékű a dohány- és alkoholfogyasztás?

333. Létezik-e a faluban valamilyen alkohol-, illetve dohányzásellenes mozgalom? Kik az indítványozók?

334. Gyakorriak-e az ittas állapotban elkövetett bűnesetek és erkölcsstelen cselekedetek?

335. Tiltják-e a fiatalokúaknak a családon belül a dohányzást és az alkoholfogyasztást? Milyen eredménnyel?

336. Gyakori-e és erkölcsileg mennyire elfogadott a házasság előtti nemi élet?

337. Létezik-e titkos vagy nyilvános prostitúció?

338. Fogamzásgátlás. Magzatelhajtás. Abortusz.

339. Bűnnek számít-e a magzatelhajtás és az abortusz? Minden esetben?

340. Mi az erkölcsi felfogás a leányanyákról?

341. Hány törvénytelen gyerek van a faluban?

342. Létezik-e még testi büntetés az iskolában? Hát a családban?

343. Hány éves korban kezdik el a gyermekek a rendszeres fizikai munkát?

344. Milyenek a táplálkozási szokások?

345. Naponta hányszor étkeznek?

346. Mi a fő táplálék az egyes évszakokban? A táplálék beszerzése?

347. Élelmiszertárolási feltételek?

348. A háztartások hány százalékában található hűtőszekrény?

349. Milyen az ivóvíz? Kutak, vízvezetékek?

350. Csatornázás, szennyvízlevezetés. Hogyan van megoldva?

351. Milyen a házak felszereltsége tisztálkodási szempontból? A házak hány százalékánál van fürdőszoba?

352. Milyen munkaköri megbetegedések vannak a faluközösségen belül?

353. Gyakori-e a munkabalesetek száma?

354. Létezik-e sportegyesület a faluban és melyek a fiatalok által gyakorolt kedvelt sportágak?

355. Sorozáskor a fiúk hány százaléka alkalmatlan katonai szolgálatra? Mi az alkalmatlanság leggyakoribb oka?

356. Mennyire veszik komolyan és mennyire veszik igénybe a létező szociális biztosítási intézmények által nyújtott juttatásokat (rokkantsági-, baleset-, és nyugdíjbiztosítás, más biztosítási formák)?

X. A FALU MAI INTÉZMÉNYI ÉS INFORMÁCIÓS ELLÁTOTTSÁGA

357. Milyen intézmények találhatóak a faluban (polgármesteri hivatal, iskola, óvoda, közkönyvtár, mozi, orvosi rendelő, posta, rendőrőrs stb.)?

358. Ezek az intézmények milyen hatásfokkal elégítik ki a lakossági igényeket?

359. Szükség volna-e ezek bővítésére, vagy a szolgáltatási színvonal javítására?

360. Túl sok van belőlük? Néhányat meg kellene szüntetni, mert egyáltalán, vagy csak alig van szükség ezekre?

361. A falu lakóiból hány személy dolgozik ezekben az intézményekben? Ezekből hányan őshonosak és hányan érkeztek más helyiségből?

362. Milyen a falu telefonhálózata? Műszakilag elavult és elhanyagolt karbantartású, vagy a korszerű követelményeknek megfelelő? A maroktelefon-rendszerek valamelyikének erőtere fedi-e a falu belterületét? Milyen részben?

363. A faluban hány lakásba van bevezetve a telefon?

364. Mennyire körülményes egy nemzetközi beszélgetést lebonyolítani? Mennyi idő alatt jön létre a kapcsolat?

365. Sürgősségi esetekben milyen hamar lehet értesíteni a legközelebbi mentőszolgálatot?

366. Megközelítőleg mennyi időbe telik, míg egy súlyos baleset szenvedő alanya a kórházba kerül?

367. Ilyen esetekben mentőt hívnak, vagy magánjárművel beszállítják a legközelebbi kórházba?

368. Mennyire követi figyelemmel a faluközösség a közvetlen környék, az ország és a világ eseményeit?

369. Politikai véleményüket és közéleti meglátásaikat megosztják-e egymással az emberek?

370. Milyen a falu információs ellátottsága? Van-e minden háznál rádió, televízió?

371. Általában milyen adókat hallgatnak, néznek? Körzeti, országos, külföldi?

372. Milyen magyarországi rádió és televízió csatornákat tudnak fogni?

373. Hány, a műholdas televízióadások vételére alkalmas parabola-antenna létezik a faluban.

374. Léteznek-e mikro-videóhálózatok (egy antennára több televíziót kötnek rá)?

375. Van-e az egész falut átszövő kábeltelevízió-hálózat?

376. Ki üzemelteti és hány televíziós csatornát lehet fogni általa? Mennyi a havi díj?

377. Van-e helyi érdekű műsor?

378. Szokás-e a családi eseményeket videoszalagra rögzíteni (keresztelő, konfirmálás, esküvő stb.), fényképezni?

379. Milyen gyakran és kinek szokták megmutatni?

380. Hány videolejátszó van a faluban?

381. Gyakori-e a házi videózás, azaz kisebb csoportoknak filmek lejátszása pénzért?

382. Milyen sajtótermékeket rendelnek meg a faluban (időszakos vidéki lapok, megyei napilapok, országos napilapok, heti vagy havi kiadványok stb.)?

383. Mekkora késéssel érkeznek meg a napilapok?

384. Mennyire gyors a levélforgalom?

385. Telefax (távmásoló), e-mail (elektronikus posta), INTERNET szolgáltatás, vagy lehetőség van-e a faluban?

XI. BIBLIOGRÁFIA (KÖNYVÉSZET)

386. Ebben a részben kell feltüntetni azoknak a fontosabb könyveknek, tanulmányoknak, újságcikkeknek, vagy dolgozatoknak a címeit, amelyek használható adatokat tartalmaznak a faluról.

387. A bibliográfia célja és elve az egyértelmű azonosíthatóság és visszakereshetőség. Egy-egy monográfiánál az egyszerűsített bibliográfiai leírást alkalmazzuk. Ez a következő alapvető adatokat kell, hogy tartalmazza egy könyvről: szerző neve, mű címe, megjelenés helye, megjelenés éve, kiadó neve. Ha pedig egy könyvnek csak egy meghatározott részére utalunk, akkor az oldalszámokat is fel kell tüntetni (hányadik oldaltól — hányadik oldalig).

388. A bibliográfia összeállításánál a következő központosási szabályokat tartuk be: a szerző neve után kettőspont következik, a mű címe után pontot teszünk (a bibliográfiai cím leírásánál ne a könyvborítón található címet írjuk, hanem azt, amely a belső címloldalon található), a megjelenés helye után vesszőt teszünk, a megjelenés éve után ugyancsak vessző kerül, a kiadó neve után pont következik. Pl.: Dr. Kós Károly: A vargyasi festett bútor. Kolozsvár, 1972, Dacia Könyvkiadó.

389. Ha egy könyv terjedelmét is fel akarjuk tüntetni, akkor mindig a könyv utolsó számozott oldalát írjuk le. Ebben az esetben a kiadó neve után nem pont, hanem vessző kerül, majd helyköz, oldalszám, helyköz és vagy o (oldal), vagy p (pagina) betű, ami után pont. Úgy az o mint a p betűk használata elfogadott, csak arra kell ügyelni, hogy egy bibliográfián belül következetesen ugyanazt használjuk. Pl.: Dr. Kós Károly: A vargyasi festett bútor. Kolozsvár, 1972, Dacia Könyvkiadó, 62 p.

390. Ha egy könyv meghatározott részére vagy kiemelt oldalaira hivatkozunk, akkor az oldalszámokat jelző számok után pontot teszünk. Pl.: 24-38. p. vagy 45. p.

391. Amennyiben a bibliográfiában szereplő könyv több kötetes, akkor azt a cím után jelezzük a következő módon: 1-2. köt. Pl.: Ortutay Gyula (szerk.): Magyar népdalok. 1-2. köt. Budapest, 1975, Szépirodalmi Könyvkiadó. Ha csak a második kötetre hivatkozunk akkor 2. köt. írunk a könyv címe után.

392. Ha egy gyűjteményes kötet valamelyik tanulmányából idézünk, akkor először a tanulmány szerzőjének nevét és a tanulmány címét írjuk le. Ezt követi az In szócska, mely azért íródik nagy I-vel, mert mondatkezdő szó. Ezt követik aztán a már említett adatok. Pl.:

Ferenczi Géza — Ferenczi István: Magyar rovásírásos emlékekről. In Csetri Elek-Jakó Zsigmond-Tonk Sándor (szerk.): Művelődéstörténeti tanulmányok. Bukarest, 1979, Kriterion Könyvkiadó, 9-32. p.

393. A folyóiratok, hetilapok, napilapok cikkeinek, tanulmányainak jelzésénél is az egyszerű bibliográfiai leírást alkalmazzuk. Ebben az esetben a szerző és a tanulmány, vagy cikk címe után a kiadvány neve következik, valamint az egyértelmű azonosíthatósághoz feltétlenül szükséges adatok.

394. Általában a folyóiratok számozása és oldalszámozása nem egységes, amiért általánosan elfogadott szabály nincs érvényben. Ezért a folyóiratoknál az évszámot, folyóiratszámot és az oldalszámot kell feltüntetni. Pl.: Hermann Gusztáv M.: Székelyudvarhely 1848 tavaszán. Székelyföld, 1998, 3 sz. 94-99. p. A havilapoknál a folyóirat szám helyett a hónapot is megadhatjuk.

395. A heti és napilapoknál az egyszerűsített bibliográfiai leírásban megjelenési időpontot adjunk meg. Pl.: Szentgyörgy László: Csatározások a Kincse(s)t érő elnöki székért. Udvarhelyi Híradó, 1999. február 4. 3. p.

396. A kéziratoknál, jegyzeteknél, szakdolgozatoknál a következő sorrendben közöljük az adatokat: szerző, cím, alcím, a kézirat jellege, hely, évszám. A mű jellegét közvetlenül az alcím után írjuk (kézirat, disszertáció, dokumentáció, jegyzet stb.)

397. Levéltári adatoknál a következőket kell leírni: a levéltár neve, melyik gyűjtemény, a gyűjteménynek melyik állománya, melyik évből (a levéltár által adott év) és helyrajzi szám.

398. A bibliográfia legyen betűrendi sorba szedve, azaz a szerzők neve alapján. Ha egy szerzőtől több munka szerepel, akkor a megjelenési évszám a követhető szempont.

399. Szerző nélküli könyveket címük szerint soroljuk be, a megkezdett betűrendi sorban. Itt nagyon fontos szempont az, hogy névelő nélküli címbesorolást kell végezni. Pl.: A világgazdaság története nem a bibliográfia elejére, az A betűhöz kerül, hanem a végére, a V betűhöz.

